

DÜZENSİZLİK VE TOPLUMSAL KAYGI TEORİLERİ BAĞLAMINDA SUÇ KORKUSUNUN İNCELENMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ¹

Meral ÖZTÜRK*

Özet: Suç korkusunun bireysel faktörler kadar çevresel faktörlerden etkilenen karmaşık bir yapısı olduğu pek çok çalışmada ortaya konmuştur. Düzensizlik ve Toplumsal Kaygı Kuramı çevresel faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla geliştirilen kuramlardır. Her iki kuramda büyük oranda Şikago Okulu teorisyenlerinin kentsel yapı ve suç arasında kurmuş olduğu ilişkiden etkilenmiştir. Düzensizlik Kuramı çevredeki fiziksel ve sosyal çözümlerin suç korkusunu yükseltmede önemine vurgu yaparken Toplumsal Kaygı Kuramı özellikle sosyal ilişkiler ve sosyal sermaye ile suç korkusu arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Bu çalışmada da iki kuram ekseninde Mersin'deki suç korkusu incelenmektedir. Bu kapsamda Mersin'deki 10 mahalle oranlı tabakalı örnekleme tekniği kullanılarak sosyoekonomik statülerine göre üst, orta ve alt sınıf mahalleler olarak sınıflandırılmıştır. Çalışmaya toplam 800 kişi katılmıştır. Çalışmada fiziksel ve sosyal düzensizlik ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi ortaya koymak üzere Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Sosyal sermaye ve suç korkusu arasındaki ilişki ise Spearman rho Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır. Bulgulara göre fiziksel ve sosyal düzensizlik ile suç korkusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Sosyal sermaye ile suç korkusu arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Düzensizlik Kuramı, Toplumsal Kontrol Kuramı, Suç Korkusu, Çevresel Faktörler.

An Analysis of Fear of Crime in the Context of Disorder and Community Concern Model: Mersin Example

Abstract: Many research findings have proved that fear of crime has a complex structure shaped by environmental factors besides individual factors. Disorder/Incivility Model and Community Control Model have been developed to reveal the impact of environmental factors on fear of crime. Both theories have been substantially influenced by the idea of the relationship between urban structures and crime suggested by Chicago School scholars. While the Disorder theory emphasizes environmental (physical and social) disorganization, Social Control Theory focuses in particular on the impact of social relations and social capital on the fear of crime. In this study, the fear of crime in

¹ Bu çalışma yazarın “Sosyolojik Açıdan Suç Korkusu ve Yaşam Memnuniyeti: Mersin ili Örneği” adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, SİVAS.

Mersin on the basis of two theories has been examined. In this scope, 10 neighbourhoods of Mersin Metropolitan Municipality were classified into three main categories: the upper, middle and lower classes, according to their socioeconomic status. A total of 800 households filled the questionnaires. Pearson correlation coefficient analysis was used to analyze the relationship between the fear of crime and physical/social disorder while Spearman's rho correlation coefficient was used to analyze the relation between social capital and the fear of crime. According to the findings, there was a significant positive correlation between fear of crime and physical and social incivilities. On the other hand, a negative correlation between fear of crime and social capital has been found.

Key Words: Disorder Model, Community Concern Model, Fear of Crime, Environmental Factors.

Giriş

Bireyin suç veya suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği olumsuz duygusal reaksiyon (Ferraro ve LaGrange, 1987: 73) olarak tanımlanan suç korkusu kriminoloji başta olmak üzere psikoloji ve sosyoloji disiplinleri tarafından sıklıkla çalışılan konuların başında gelmektedir. Özellikle Batı Avrupa, İngiltere ve Amerika'da yapılan çalışmalar konuyla ilgili oldukça zengin bir literatürün oluşmasını sağlamıştır. Hale (1996: 79)'nin 1996 yılına kadar suç korkusuna yönelik 200 üzerinde kitap, monograf ve makale yazıldığını, Michalos ve Zumbo (2000: 246)'nın 2000 yılına kadar yapılan bilimsel araştırmaların sayısının 6000'i geçtiğini söylemesi konunun popüleritesini göstermesi bakımından önemlidir. Suça maruz kalma korkusu ile ilgili çalışmaların başlarda sosyo-demografik değişkenler ile suça maruz kalma korkusu arasındaki ilişkiye odaklandığı, sonraları çevresel faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisini ortaya koyan çalışmaların hızlandığı görülmektedir.

Düzensizlik Kuramı (Disorder/Incivility Model) ile **Toplumsal Kaygı Kuramı** (Community Concern Model) suç korkusunu çevresel faktörlerle açıklamaya çalışanların sıklıkla kullandığı iki kuramdır. Her iki kuram da Şikago Okulu Bünyesinde kentsel yapı ve suç arasındaki ilişkiyi inceleyen Sosyal Düzensizlik Kuramından beslenmektedir.

Düzensizlik Kuramı Medeni Olmayan Davranış Kuramı olarak da adlandırılmaktadır (Hignite, 2007). Söz konusu kuram çerçevesinde yapılan çalışmalarda çevresel düzensizlikler fiziksel ve sosyal düzensizlikler olarak sınıflandırılmaktadır (Skogan, 1990; Skogan ve Maxfield, 1981). Mahalledeki ihmalkârlığı ve kontrolsüz bozulmayı gösteren fiziksel düzensizlik, suç ile ilişkilendirilebilecek görülebilir ipuçlarıdır (Skogan, 1999: 42-43). Yıkık dökük ve terk edilmiş binalar, hurda arabalar, yetersiz aydınlatmalar, cadde ortasında etrafa dağılmış çöpler, duvar yazıları, kırık camlar ve başıboş köpekler, fiziksel düzensizliğin işaretleridir (Ferraro, 1995). Bu işaretler mahalledeki sosyal

kaliteyi göstermesi bakımından önemlidir. Birey tanımadığı bir muhitte evlere, ışıklandırmaya, yol ve çimenlere bakarak mahalledeki düzen hakkında ipucu edinmeye çalışmaktadır. Bunları yeterli görmediği takdirde bu yerin kaliteli bir yaşam alanı olmadığını düşünmekte, suç korkusu direkt veya dolaylı yoldan yükselmektedir (O'Brien ve Wilson, 2011: 606).

Sosyal düzensizlik ise suç işleme olasılığı görülen insanlar ve onların medeni olmayan davranışlarını içermektedir. Köşe başlarında toplanıp insanları rahatsız eden gençler, aylak aylak dolaşan insanlar, çeteler, yabancılar, saygısız komşular, dilenciler, serseri grupları, sokak ortasında veya mahalle aralarında alkol kullananlar, uyuşturucu alan veya satanlar bir bölgedeki sosyal düzensizliğin işaretleridir (Ferraro, 1995; Skogan, 1990). Bu tür insanlar mahallede sosyal normların veya yasaların ihlal edildiğinin, kamu düzeninin bozulduğunun, sosyal kontrol (formel/enformel) mekanizmalarının işlemediğinin (Doran ve Burgess, 2011: 38-39) ve suç olaylarının yüksek olduğunun göstergeleri olarak algılandığı için suç korkusunu yükseltmektedir (Skogan, 1990).

Literatürde bireylerin yaşadıkları çevredeki sosyal ve fiziksel bozulmaların suç korkusunu artırdığını gösteren çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır (Bkz.: Covington ve Taylor, 1991; Grabosky, 1995; Skogan, 1990; Skogan ve Maxfield, 1981; Taylor ve Hale, 1986; Warr, 1990). Fiziksel ve sosyal bozulma işaretleri özellikle düşük sosyoekonomik düzeydeki mahallelerde daha yoğun hissedilmekte, bu mahallelerde yaşayanların suça maruz kalma korkuları yükselmektedir (Markowitz vd., 2001: 311).

Toplumsal Kaygı Kuramı, Sosyal Kontrol Modeli olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal bütünleşme, bireylerarası güven, sosyal kontrol, sosyal bağ, sosyal sermaye gibi kavramlar Toplumsal Kaygı Kuramı'nın merkezinde yer almaktadır. Özellikle sosyal sermaye kavramı kuramın bel kemiğini oluşturmaktadır (Karakuş, 2013: 5). Sosyal sermaye; karşılıklı yararın koordinasyonunu ve işbirliğini kolaylaştıran güven, norm, toplumsal ağ gibi sosyal organizasyonların özelliklerine işaret etmektedir (Putnam, 1993: 36). Sosyal sermaye bireyler ile ekonomik ve politik güçler arasında köprü kurarak onları ortak bir amaç uğrunda bir araya getirme işlevine sahiptir. Bu işlevini yerine getirebilmesi, sosyal sermayenin güçlü olmasına bağlıdır (Karakuş, 2013: 5). Yoksulluk, etnik heterojenlik ve hızlı nüfus hareketleri sosyal sermayeyi düşüren önemli nedenlerdir. Söz konusu faktörler kentlerde bireyler arasındaki ilişkileri zayıflatmakta, sosyal yardımlaşma, dayanışma ve güven duygusunu zedelemektedir. Birbirinden kopmuş mahalle sakinleri böylesi bir ortamda komşuluk ilişkilerini sorgulamakta, mahallenin güvenliğiyle ilgili karamsarlığa kapılmakta ve durumun daha da kötüye gideceği endişesi taşımaktadır. Bu endişe mahalle sakinlerinin sapkın davranışlara karşı mücadelede ortak normlar belirleme ve uygulama kabiliyetlerini kaybetmelerine

yol açmaktadır. Bu durum suç fiillerinin oluşması için uygun zemin hazırlamakta dolayısıyla halkın suça maruz kalma korkusu yükselmektedir (Doran ve Burgess, 2011: 36).

Bu çalışma yukarıdaki kuramlar çerçevesinde suç korkusunu incelemektedir. Düzensizlik Kuramı çerçevesinde aşağıdaki hipotez öne sürülmüştür.

H₁: Fiziksel ve sosyal düzensizlik algısı ile suça maruz kalma korkusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Toplumsal Kaygı Kuramı çerçevesinde ise sosyal sermaye kavramına odaklanılmaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki hipotez test edilmektedir.

H₂: Sosyal sermaye ile suç korkusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Çalışma iki açıdan önemlidir. Birincisi araştırmanın Türkiye’de suç korkusunun sosyal boyutunu inceleyen sayılı çalışmalardan birisi olmasıdır. Zira konuyla ilgili yapılan çalışmaların genellikle kriminolojik perspektiften incelendiği, sosyal unsurların göz ardı edildiği görülmektedir. Bu çalışma çevresel faktörlerin suç korkusu ile ilişkisini sosyolojik perspektiften incelemesi dolayısıyla önem arz etmektedir. İkincisi bu araştırma bulgularının ulusal ve yerel düzeyde kent güvenliği ile ilgili politikalarının şekillenmesine katkı sunacağı düşüncesidir. Güvenli bir kent yaşamının sağlanması hem merkezi hem de yerel yönetimde söz sahibi olan siyasilerin sorumluluklarındandır. Hangi çevresel faktörlerin mağduriyet korkusunu ortaya çıkardığı veya yükselttiğinin belirlenmesi amacıyla yapılacak çalışmalar, politikacıların kentlerde güvenli bir yaşam sağlamak amacıyla atacakları adımların belirlenmesinde yardımcı olacaktır. Bu açıdan söz konusu çalışmanın bulgularının pratikte bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırma Mersin ilinde 2015 yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini oranlı tabakalı örneklem tekniği ile seçilen mahallelerde bulunan ve rastgele örneklem tekniği ile belirlenen 800 hane halkından oluşmaktadır. Mahallelerin belirlenmesinde tabakalama değişkeni olarak sosyoekonomik düzey kullanılmıştır. Limonluk, Eğriçam ve Menteş Mahalleleri üst sosyoekonomik sınıfı; Menderes, Fatih ve Bahçelievler Mahallesi orta sosyoekonomik sınıfı; Çay, Çilek, Güneykent ve Kurdali Mahalleleri alt sosyoekonomik sınıfı temsil etmektedir. Ankete katılanların %37,8’i kadın % 62,3’ü erkektir. Katılımcıların %79,6’sı 18-45 yaş aralığında, %20,4’ü 46 yaş ve üzerindedir. Örneklem %37,1’i alt, %34,3’ü orta, %28,6’sı üst sosyoekonomik düzeydeki mahallelerde yaşamaktadır.

B. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak Ferraro (1995)'nin geliştirdiği ve Kul (2009)'un Türkçeye çevirdiği suç korkusu anket formundan yararlanılmıştır. Anket formunda sosyodemografik özellikleri ortaya koymak amacıyla sorulan sorular yanında beşli likert tarzında cevaplardan oluşan 11 maddelik suça ilişkin korku ölçeği vardır. Ferraro (1995) ölçeğin güvenilirlik alfa katsayısını 0.90 olarak belirtmektedir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliği 0.91 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Ankette ayrıca çevrede var olan fiziksel ve sosyal düzensizlikleri belirlemek amacıyla 10 maddeden oluşan fiziksel/sosyal düzensizlik ölçeği kullanılmaktadır. Sokaklarda yere atılmış çer-çöp, süprüntüler, mahallelerde başıboş köpeklerin dolaşması, duvarlarda gelişigüzel veya çirkin yazılar, kimsesiz, harabeye dönmüş evler, tahrip edilmiş kamu malları, geceleri sokakların karanlık olması fiziksel düzensizlik göstergesi; arabalarıyla hız yapanlar, sokak köşelerinde boş boş duran gençler, sokak köşelerinde bali çeken gençler ve alkollü şahıslar ise sosyal düzensizlik göstergesi olarak belirlenmektedir. Ferraro ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0.87 olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışma kapsamında da ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0.87 olduğu tespit edilmiştir.

Ankette Toplumsal Kaygı Kuramı çerçevesinde sosyal sermayeyi ölçmeye yönelik üç soru hazırlanmıştır. Sorular, komşularla sosyal ilişkisinin ne düzeyde olduğunu, bir sıkıntı anında komşuların yardım edip etmeyeceğini ve komşuların birbirilerini ne düzeyde tanıyıp tanımadıklarını içermektedir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu çalışma kapsamında örneklemin suça maruz kalma korku ortalamasının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır ($\bar{X}=34.97$). Buradan Mersin'de suç korkusunun bir problem haline geldiği anlaşılmaktadır. Fiziksel/Sosyal Düzensizlik Ölçeğinde yer alan maddelere verilen cevapların ortalaması ($\bar{X}=23.80$) örneklemin çevrelerindeki fiziksel ve sosyal düzensizlik algılarının yüksek olduğunu göstermektedir.

H₁: Fiziksel ve sosyal düzensizlik algısı ile suça maruz kalma korkusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Fiziksel ve sosyal düzensizlik algısı ile suça maruz kalma korkusu arasındaki ilişki Pearson Korelasyon analizi ile ortaya konmaktadır. Yapılan analiz sonucunda sosyal düzensizlik ile suç korkusu arasında orta dereceli pozitif yönde bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($r_{(789)}=.451, p<.05$). Aynı şekilde fiziksel düzensizlik ile suç korkusu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki söz konusudur ($r_{(790)}=.504, p<.05$). Fiziksel düzensizlik ile suça maruz kalma korkusu arasındaki korelasyon sosyal düzensizlik ile suça maruz kalma

arasındaki korelasyondan daha yüksektir. Buna göre fiziksel düzensizliğin sosyal düzensizlikten daha fazla suç korkusuna neden olduğu söylenebilir (Bkz.: Tablo 1).

Tablo 1. Sosyal ve Fiziksel Düzensizlik ile Suç Korkusu Arasındaki Korelasyon

	Suç Korkusu	
Sosyal Düzensizlik	Pearson Correlation	.451*
	N	790
Fiziksel Düzensizlik	Pearson Correlation	.504*
	N	792

Yukarıda elde edilen sonucu destekler şekilde doktora tezi kapsamında yapılan aynı çalışmada Mersin’de sosyoekonomik düzeyi düşük (Çay, Çilek, Güneykent ve Kurdali) mahallelerde oturanların suç korkularının diğer mahallelerde oturanlara kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Söz konusu mahalleler göç yoluyla oluşan, yoksulluğun ve dolayısıyla sosyal ve fiziksel düzensizliğin yüksek olduğu mahalleler olarak dikkat çekmektedir.

Elde edilen bulgular literatürle uyumluluk göstermektedir. Örneğin Liu ve arkadaşları (2009: 104) Çin’de yaptıkları çalışmada algılanan düzensizliğin suç korkusunu pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşmışlardır. Rountree ve Land (1996: 1371) çevredeki düzensizliğin hem suça maruz kalma korkusunu hem de mağduriyet risk algısını yükselttiğini saptamışlardır. Bir başka çalışmada Covington ve Taylor (1991: 241) yozlaşma ve düzensizlik algısının mahallelerin korku düzeylerini farklılaştırdığını ortaya koymuşlardır. Mahallerinde fiziksel ve sosyal yozlaşmanın önemli bir problem olduğunu düşünenlerin korku düzeyleri diğerlerinden daha yüksektir. Benzer bir sonuç Fitzgerald’ın (2008: 9) 2004 yılında yapılan Kanada Sosyal Araştırması (Canadian Social Survey) sonuçları üzerinden yaptığı çalışmada elde edilmiştir. Araştırma bulguları mahallelerdeki fiziksel düzensizlikleri önemli bir problem olarak algılayanların diğerlerine kıyasla daha güvensiz hissettiklerini ve mağduriyet korkusu yaşadıklarını göstermektedir.

Türkiye’de yapılan çalışmalarda da aynı doğrultuda sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Karakuş’un (2013: 11) İstanbul’da 60 mahalleyi kapsayan çalışmasında fiziksel ve sosyal düzensizliğin suç korkusunu yükselttiği saptanmıştır. Kul (2009) İstanbul’un Eminönü ve Tuzla; Çetin (2010) Ankara’nın Çankaya ve Altındağ ilçelerinde doktora tezi kapsamında yaptıkları çalışmada mahalledeki düzensizlik algısı ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

H₂: Sosyal sermaye ile suç korkusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Sosyal sermayeyi ölçebilmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplardan katılımcıların güçlü komşuluk ilişkilerine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Zira

katılımcıların %71,8'i "Komşularınızla sosyal ilişkileriniz nasıldır?" sorusuna olumlu yanıt vermişlerdir. Yine "Başına bir sıkıntı geldiğinde, hırsızlık gibi komşu veya komşularınızın size yardım edeceğini düşünüyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %60,1'i kesinlikle evet diye cevaplamışlardır. Buradan komşular arasındaki yardımlaşma duygusunun yüksek olduğu sonucu çıkarılabilir. Sosyal sermayeyi ölçmeyi amaçlayan "Mahallenizde kaç kişiyi tanıyorsunuz?" sorusunu ise katılımcıların % 46,1'i hemen hemen herkesi tanıdığı şeklinde cevaplamıştır.

Sosyal sermayeyi ölçmeye yönelik sorulan üç soruya verilen cevaplardan Kümeleme Analiz Tekniği kullanılarak sosyal sermayesi düşük ve yüksek olanlar diye iki grup oluşturulmuştur. "Kümeleme analizi verilerin gruplara ayrılmasında kullanılan bir sınıflandırma yöntemidir. Yöntemin amacı, gruplanmamış verileri benzerliklerine göre sınıflandırmak ve araştırmacıya özet bilgiler sunmaktır" (Çelik, 2013: 175). Hiyerarşik kümeleme yöntemi ve hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemi grupların kümelenmesinde kullanılan iki yöntemdir. Bu çalışmada hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemlerinden K Ortalama Tekniği kullanılmıştır. Bu teknik araştırmacının ön bilgisine göre gruplama yapmaya imkân tanımaktadır.

Ardından sosyal sermaye ile suç korkusu arasındaki ilişki Spearman Korelasyon Katsayısı (Spearman Rho Correlation Coefficient) kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre sosyal sermaye ile suç korkusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r_{(790)} = -.438$, $p < .05$). Yani sosyal sermaye yükseldikçe suç korkusu düşmektedir veya sosyal sermaye düştükçe suç korkusu yükselmektedir.

Tablo 2. Sosyal Sermaye ile Suç Korkusu Arasındaki Korelasyon

	Suç Korkusu
Sosyal Sermaye	Spearman's rho Correlation
	Coefficient
	N

* $p < .01$

Elde edilen bulgulara benzer şekilde Karakuş (2013: 12) sosyal sermaye arttıkça suç korkusunun azaldığını saptamıştır. Aynı şekilde Karakuş, McGarrell ve Başbüyük (2010: 178) sosyal sermaye göstergelerinden olan komşulardan memnuniyet, komşularla entegrasyon ve komşularla ilişkileri iyi olanların suç korkusunun daha düşük olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Rountree ve Land (1996: 1371) ise hırsızlık suçu özelinde yaptıkları çalışmada komşular arası bağlar arttıkça bireylerin suça maruz kalma risk algılarının azaldığını saptamışlardır. Buna göre enformel kontrolün ve sosyal desteğin mahallede güçlü olduğuna ikna olan bireyler çevrelerini güvenli kabul etmekte ve herhangi

bir kaygı duymamaktadır. Gibson ve arkadaşları da (2006: 552) yaptıkları çalışmada sosyal bütünleşmenin suç korkusu üzerinde direkt etkisinin olmadığını ancak mahalledeki komşunun ismini bilmenin, onu tanımak ve güvenmenin enformel sosyal kontrole katılımı yükselttiğini; bu yolla insanların suç korkularını azalttığını ortaya koymuşlardır. Illisionis Eyaletinde 1995 yılında yapılan bir başka çalışmada Ross ve Jang (2000:409) mahallelerinde sosyal kontrol ve düzenin bozulduğunu düşünenlerin diğerlerine göre daha çok korku yaşadığını ve insanlara güvenlerinin azaldığını ortaya koymuşlardır. Bir başka çalışma ise McCoy ve arkadaşları (1996: 203) tarafından Miami’de 1448 yaşlı ile yapılan araştırmadır. Yapılan çalışmada komşularından memnun olmayanların suça maruz kalma korkularının yüksek olduğu saptanmıştır.

SONUÇ

Suç korkusunu Düzensizlik ve Toplumsal Kaygı Kuramları çerçevesinde açıklamayı amaçlayan bu çalışmada literatürle uyumlu bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre çoğu Avrupa kentlerinde olduğu gibi Mersin’de de vatandaşların mağduriyet korkuları yüksektir. Bu sonucun ortaya çıkmasında Mersin’in sosyoekonomik, demografik, toplumsal, kültürel ve tarihi yapısı ile yaşadığı hızlı kentleşmenin etkili olduğu söylenebilir. Göçle kurulan kent, yine göçle büyüyen kozmopolit bir yapıya bürünmüştür. Mersin hem ülke içerisinden (özellikle doğu ve güneydoğu bölgesinden) hem de ülke dışından (Suriye ve Irak) yoğun göç alan bir kenttir. Bu durum bir yandan çok kültürlülüğü ve hoşgörüyü artırırken diğer yandan pek çok sosyal probleme kaynaklık etmektedir. Göç en başta kentteki gelir dağılımını bozmuş, göçe bağlı olarak kentin toplumsal yapısı hızla dönüşmüştür. Kentte gerilimler artmış, son gelenler kentin yerlileri tarafından “öteki”leştirilmiş (Özdemir, 2009: 102). Bu gerilim gruplar arasındaki sosyal mesafenin açılmasına yol açmış, güvensizlik duygusunun gelişmesine neden olmuş olabilir. Göç nedeniyle oluşan heterojen nüfus yapısının da suç korkusunun yüksek çıkmasında etken olduğu düşünülmektedir. Hale (1996: 113) farklı özelliklere sahip insanların bir arada bulunmasının kentte ikincil ilişkilere, sosyal bağların zayıflamasına ve bireylerin yalnızlaşmasına yol açacağını iddia etmektedir. Her an yabancılarla karşılaşma ihtimali içerisinde yaşayan kentli insan, kentin sosyal çeşitliliği içerisinde sosyal belirsizliklerle mücadele etmek zorunda kalmakta, bu durum doğal olarak güvensizlik ve korkuyu beraberinde getirmektedir.

Suç korkusunun yükselmesinde sosyal ve fiziksel çevrede gözlemlenen düzensizliklerin etkili olduğu çalışmada elde edilen bir diğer bulgudur. Ferraro (1995: 9-12) algılanan risk ve ona karşı gösterilen reaksiyonun çevresel bağlamda geliştiğini öne sürmektedir. Çevresel düzensizliğin olduğu bir yer için “buralar güvenli değil” şeklinde bir durum tanımlaması yapan birey, bu gibi

yerlerde bulunmaktan korkacak, bu yere/yerlere çok fazla gitmeyecek veya suça maruz kalmamak için bazı davranışlarına sınırlamalar getirecektir.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu sosyal sermaye ile suç korkusu arasında negatif yönde bir ilişki olduğudur. Bulgu suç korkusunun belirleyicilerinden birisinin sosyal sermaye olduğu gerçeğini ortaya koyması bakımından önemlidir. Toplumsal kaygı kuramının öne sürdüğü gibi sosyal sermayenin güçlü olması sosyal bütünleşmeyi kolaylaştıracak, mahalle sakinlerinin mahallenin sorunlarıyla ilgili aktif rol almasına ve enformel sosyal kontrolün sağlıklı işleminde katkı sunacaktır.

Araştırmada bulgularından yola çıkarak yerel yöneticilerin kentteki fiziksel düzensizlikleri gösteren metruk binalar, arabalar, çöpler vb. unsurları ortadan kaldırmalarının, çevre düzenlemesine ve ışıklandırmaya önem vermelerinin; emniyet görevlilerinin önleyici ve toplum destekli polislik faaliyetleriyle formel kontrolü güçlendirmelerinin suç korkusunun azalmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. "Önleyici polislik" suçları henüz ortaya çıkmadan önlemeye yönelik polislik hizmetidir. "Eğer suçları önleyici tedbirler başarılı olursa insanlar önemsiz suçlar veya suç şüphesi nedeniyle ceza yargı mercileriyle muhatap olmanın beraberinde getirdiği psikolojik etkiye maruz kalmayacaklardır. Bu anlamda bu polislik anlayışı suçluları cezalandırmayı değil suçları tamamen önlemeyi" amaçlamaktadır (Yılmaz, 2004: 25). Toplum Destekli Polislik ise halk ile polisin işbirliği içerisinde güvenli ve huzurlu bir çevre oluşturmayı amaçlamaktadır. Toplum destekli polislik hizmetinde asıl olan vatandaşla polis arasında köprü kurulması, suçu önlemeye ilişkin faaliyetleri vatandaş ile polisin birlikte yürütmesidir (Aksu, 2008). Toplum destekli polislik enformel sosyal kontrolün gelişmesinde önemlidir.

Mahalledeki sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın artması, sosyal ilişkilerin canlanması ve nihayetinde sosyal sermayenin güçlenmesinde yine yerel yöneticilerin rolü önemlidir. Sivil toplum örgütleri ve yerel yöneticilerin bu anlamda toplumsal bütünleşmeyi kolaylaştıracak ortak sosyal projeler geliştirmeleri daha güvenli ve huzurlu bir çevre yaratmak adına önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKSU, M. (2008). *Toplum Destekli Polislik Organizasyonu ve Türkiye'deki Gelişmeler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- COVINGTON, J. ve Taylor R. B. (1991). Fear of Crime in Urban Residential Neighborhoods: Implications of Between and Within-Neighborhood Sources for Current Models. *Sociological Quarterly*, 32, 231-249.
- ÇELİK, Ş. (2013). Kümeleme Analizi ile Sağlık Göstergelerine Göre Türkiye'deki İllerin Sınıflandırılması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(2), 175-194.

- ÇETİN, D. (2010). *A Study of Fear of Crime in Two Districts of Ankara* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DORAN, B.J. ve Burgess, M.B. (2011). *Putting Fear of Crime on the Map: Investigating Perceptions of Crime Using Geographic Information Systems*. Springer.
- FERRARO, K. F. (1995). *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. Albany: State University of New York.
- FERRARO, K. F. ve LaGrange, R. (1987). The Measurement of Fear of Crime. *Sociological Inquiry*, 57, 70-101.
- FITZGERALD, R. (2008). *Fear of Crime and the Neighbourhood Context in Canadian Cities*. Crime and Justice Research Paper Series. Ottawa: Canadian Centre for Justice Statistics. Erişim Tarihi: 2 Şubat 2014. Erişim Adresi: <http://www.veilig-ontwerp-beheer.nl/publicaties/fear-of-crime-and-the-neighbourhood-context-in-canadian-cities>
- GIBSON, C. L., Jihong, Z., Lovrich, N. P. ve Gaffney, M. J. (2002). Social Integration, Individual Perceptions of Collective Efficacy, and Fear of Crime in Three Cities. *Justice Quarterly*, 19, 537-564.
- GRABOSKY, P.N. (1995). Fear of Crime and Fear Reduction Strategies. *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*. No: 44. Erişim Tarihi: 7 Kasım 2013. Erişim Adresi: <http://www.aic.gov.au/documents/7/1/F/%7B71F8B743-15AF-459F-B4F8-58BC330796DB%7Dt44.pdf>
- HALE, C. (1996). Fear of Crime: A Review of the Literature. *International Review of Victimology*, 4, 79-150.
- HIGNITE, L.R. (2007). *Measuring the Impact of Neighborhood Incivilities and Other Variables Upon Fear of Crime and Perceived Likelihood of Victimization* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sam Houston State University, The Faculty of the College of Criminal Justice, Huntsville, Texas.
- KARAKUŞ, Ö. (2013). Suç Korkusunun Sosyolojik Belirleyenleri: Sosyal Sermaye mi? Sosyal Kontrol mü?. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-19.
- KARAKUŞ, Ö., McGarrell, E. F. ve Başbüyük, O. (2010). Fear of Crime Among Citizens of Turkey. *Journal of Criminal Justice*, 38(2), 174-184.
- KUL, M. (2009). *Toplumda Suça İlişkin Korkunun Yapılaşması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- LIU, J. Messner, S. F., Zhang, L. ve Zhuo, Y. (2009). Socio-Demographic Correlates of Fear of Crime and the Social Context of Contemporary Urban China. *American Journal of Community Psychology*, 44, 93-108.
- MARKOWITZ, F.E., Bellair, P.E., Liska, A.E. ve Liu, J. (2001). Extending Social Disorganization Theory: Modeling The Relationships Between Cohesion, Disorder, and Fear. *Criminology*, 39(2), 293-320.
- MCCOY, H.V., Wooldredge, J.D., Cullen, F.T., Dubeck, P.J. ve Browning, S. L. (1996). Lifestyles of the Old and Not So Fearful: Life Situation and Older Person's Fear of Crime. *Journal of Criminal Justice*, 24(3), 191-205.
- MICHALOS, A.C. ve Zumbo, B.D. (2000). Criminal Victimization and the Quality of Life. *Social Indicators Research*, 50, 245-295.

- O'BRIEN, D. T ve Wilson, D. S. (2011). Community Perception: The Ability to Assess the Safety of Unfamiliar Neighborhoods and Respond Adaptively. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(4), 606–620.
- ÖZDEMİR, E. (2009). *Kültürel Farklılıkların Kentsel Siyasete Yansıması: Mersin Örneği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- PUTNAM R. D. (1993). The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *The American Prospect*, (13), 35-42.
- ROSS, C. E. ve Jang, S. (2000). Neighborhood Disorder, Fear and Mistrust: The Buffering Role of Social Ties With Neighbors. *American Journal of Community Psychology*, 28, 401–420.
- ROUNTREE, P. W. ve Land, K. (1996) Perceived Risk Versus Fear of Crime: Empirical Evidence of Conceptually Distinct Reactions in Survey Data. *Social Forces*, 74, 1354–1377.
- SKOGAN, W.G. (1990). *Disorder and Decline: Crime and the Spiral of Decay in American Neighborhoods*. New York: Free Press.
- SKOGAN, W. G. (1999). Measuring What Matters: Crime, Disorder, and Fear. *Robert H. Langworthy (Ed.), Measuring What Matters Research Report* içinde (ss. 37-54). National Institute of Justice: U.S.
- SKOGAN, W. G. ve Maxfield, M. G. (1981). *Coping With Crime: Individual and Neighbourhood Reactions*. Beverly Hills, CA: Sage.
- TAYLOR, R. B. ve Hale, M. (1986). Testing Alternative Models of Fear of Crime. *Journal of Criminal Law and Criminology* 77, 151-189.
- YILMAZ, A. (2004). *Avrupa Polis Modelleri ve Türk Polis Sistemi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- WARR, M. (1990). Dangerous Situations: Social Context and Fear of Victimization. *Social Forces*, 68(3), 891-907.